

Fundusze Europejskie
dla Małopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

MAŁOPOLSKA

Wyjaśnienia dotyczące naboru nr FEMP.15.01-IP.02-079/26 z 14.10.2026 r.

- 1. Czy mając doświadczenie z realizacji projektów np. z 2 powiatów podregionu który obejmuje zasięgiem np. 4 powiaty spełnione będzie kryterium „Zdolność do efektywnej realizacji projektu” w zakresie doświadczenia na terytorium podregionu, na którym będzie realizowany projekt?**

Tak, posiadanie doświadczenia na terenie 2 powiatów w ramach podregionu obejmującego 4 powiaty pozwala na spełnienie tego kryterium, ponieważ definicja mówi o realizacji działań „na terytorium podregionu”, a nie na obszarze wszystkich jego powiatów jednocześnie. Wnioskodawca powinien szczegółowo i precyzyjnie opisać to doświadczenie we wniosku o dofinansowanie poprzez wskazanie np. konkretnych liczb i rezultatów. Należy odnieść się np. do nazwy projektu, okresu realizacji, liczby wspartych firm z powiatów oraz liczby przeszkolonych pracowników.

W ramach subkryterium ocenie podlega doświadczenie wnioskodawcy / partnerów w obszarze (w okresie 5 lat poprzedzających złożenie wniosku o dofinansowanie).

- 2. Czy Wnioskodawca musi napisać wniosek na maksymalną kwotę na dany podregion? Czy na dany podregion będzie przewidziana realizacja tylko jednego projektu?**

Nie, Wnioskodawca nie musi napisać wniosku na maksymalną kwotę na dany podregion. Minimalna wartość projektu wynosi 1 mln zł.

Wnioskodawca decyduje o budżecie projektu na podstawie realnych potrzeb i planowanych działań. Projekt nie może mieć wartości mniejszej niż 1 mln zł. Maksymalna wartość projektu ograniczona jest wielkością alokacji przeznaczonej na dany podregion.

Zgodnie z Regulaminem konkursu „Celem postępowania jest wybór do dofinansowania projektów spełniających wszystkie obligatoryjne kryteria (z wyjątkiem sytuacji, gdy kryterium nie dotyczy danego projektu), które wśród projektów z wymaganą minimalną liczbą punktów uzyskały kolejno największą liczbę punktów.”

W związku z powyższym o tym, ile projektów dostanie dofinansowanie w jednym podregionie, zadecyduje ostateczna lista rankingowa z wynikami oceny projektów i wartość alokacji na dany podregion.

3. Czy 25% środków finansowych projektu może być przeznaczone dla dużych przedsiębiorstw.

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do Regulaminu naboru Wnioskodawca musi obligatoryjnie spełnić kryterium Wsparcie kierowane głównie do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMŚP) oraz ich pracowników. Oznacza to, że co najmniej 75% środków finansowych przeznaczonych w projekcie na finansowanie działań edukacyjnych dla pracodawców zostanie przeznaczone na wsparcie przedsiębiorstw kwalifikujących się jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz ich pracowników.

Zgodnie z powyższym pozostałą część 25% środków można przeznaczyć dla pozostałych kategorii pracodawców / przedsiębiorców, w tym dla dużych przedsiębiorstw.

Wnioskodawca powinien mieć na uwadze, że w przypadku przeznaczenia pozostałych 25% środków finansowych tylko na duże przedsiębiorstwa, nie uzyska premii w kryterium Kompleksowość projektu, w ramach którego możliwe jest otrzymanie m.in. 5 pkt gdy projekt obejmuje wsparciem pracodawców (i ich kadry) należących do grupy zarówno przedsiębiorców, jak i jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

4. Czy organizacje pozarządowe będące w rejestrze przedsiębiorców będą wpisywać się w definicję MMŚP?

Tak, jeżeli organizacja pozarządowa spełnia warunki określone w załączniku I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu tj. zgodnie z Artykułem 1 jest przedsiębiorstwem, i po analizie pułapów zatrudnienia i pułapów finansowych wpisuje się w kategorię przedsiębiorstw określonych w artykule 2 tj. mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

5. Czy koszt diagnozy dotyczącej potrzeb edukacyjnych przedsiębiorstwa może być ujęta w kosztach bezpośrednich?

Zgodnie z Regulaminem konkursu: Beneficjent dla każdego uczestnika projektu (pracodawcy/przedsiębiorcy) w trakcie rekrutacji przeprowadza ogólną diagnozę potrzeb edukacyjnych w obszarach określonych w pkt 3 Podrozdziału 2.3, w celu odpowiedniego doboru obszaru wsparcia do prowadzonej działalności danego podmiotu.

Powyższa analiza jest częścią etapu rekrutacji i ma ona przybrać formę krótkiego badania np. krótkiej ankiety, czy krótkiego wywiadu. Analiza jest przeprowadzana przez beneficjenta i ma wykazać, w którym ze wskazanych w pkt 3 Podrozdziału 2.3 Regulaminu konkursu działań edukacyjnych zainteresowany podmiot może wziąć udział, biorąc pod uwagę jego obszar działalności oraz dotychczasowe uczestnictwo lub jego brak w szkoleniach, o tematyce wskazanej w Regulaminie konkursu.

Koszty wynagrodzenia osoby, która przeprowadza tę diagnozę można ująć w ramach kosztów bezpośrednich.

Zwracamy uwagę na formę diagnozy potrzeb edukacyjnych. Regulamin konkursu wskazuje na formy krótkie np. krótkiego wywiadu, czy ankiety. Niekwalifikowalne będą koszty pogłębionej analizy / diagnozy potrzeb edukacyjnych pracodawcy. Tego rodzaju diagnozy nie można przeprowadzać w ramach naboru, zatem wynagrodzenie osób przeprowadzających taką diagnozę uznane będzie za niekwalifikowalne w ramach kosztów bezpośrednich.

6. Czy analiza potrzeb pracodawcy wymagana w Standardzie Usług może być realizowana przez lidera/operatora projektu, który nie jest podmiotem prowadzącym szkolenie ani usługodawcą szkoleniowym? Lider/operator ma doświadczenie w dokonywaniu diagnoz potrzeb szkoleniowych, usług rozwojowych. Czy dopuszczalny jest więc model, w którym lider/operator przeprowadza diagnozę i wskazuje rekomendowaną ścieżkę wsparcia, natomiast usługodawca szkoleniowy na podstawie wyników tej diagnozy realizuje szkolenia?

Zapis wskazany w Ogólnych warunkach wsparcia edukacyjnego w pkt 2 „Przed udzieleniem wsparcia edukacyjnego przeprowadza się analizę potrzeb pracodawcy za pomocą wywiadu lub ankiety, aby dostosować szkolenia do jego działalności i uniknąć powielania wsparcia, z którego pracodawca już skorzystał.”, dotyczy analizy o której jest mowa w Regulaminie konkursu

w Podrozdziale 2.4 pkt 15 „Beneficjent dla każdego uczestnika projektu (pracodawcy/ przedsiębiorcy) w trakcie rekrutacji przeprowadza ogólną diagnozę potrzeb edukacyjnych w obszarach określonych w pkt 3 Podrozdziału 2.3, w celu odpowiedniego doboru obszaru wsparcia do prowadzonej działalności danego podmiotu. Diagnoza ta może przybrać np. formę krótkiego wywiadu lub ankiety potrzeb.” Powyższa analiza jest częścią etapu rekrutacji i ma ona przybrać formę ankiety, czy krótkiego wywiadu. Analiza jest przeprowadzana przez beneficjenta i ma wykazać, w którym ze wskazanych w pkt 3 Podrozdziału 2.3 działań edukacyjnych zainteresowany podmiot może wziąć udział, biorąc pod uwagę jego obszar działalności oraz dotychczasowe uczestnictwo lub jego brak w szkoleniach, o tematyce wskazanej w Regulaminie konkursu.

Natomiast na późniejszym etapie, po zrekrutowaniu podmiotów, w ramach doradztwa możliwe, ale nie wymagane, jest przeprowadzenie analizy potrzeb szkoleniowych, która powinna skoncentrować się przede wszystkim na lukach kompetencyjnych danego przedsiębiorcy / pracodawcy i jego pracowników, w celu dostosowania zakresu / poziomu dobranego na etapie rekrutacji szkolenia do konkretnych potrzeb uczestnika. Za przeprowadzenie tej analizy w formie ankiety, krótkiego wywiadu odpowiedzialny jest podmiot realizujący działania edukacyjne.

7. Czy mogę być Partnerem w kilku projektach?

Tak, nie ma ograniczenia aby dany podmiot był partnerem w kilku projektach składanych w konkursie.

8. Czy limit pomocy de minimis należy weryfikować tylko w Sudopie? Czy badanie to będzie kosztem bezpośrednim w projekcie?

Na etapie rekrutacji do projektu przedsiębiorca może złożyć oświadczenie o dotychczas otrzymanej pomocy de minimis. Powyższe informacje o otrzymanej pomocy de minimis można zweryfikować z wykorzystaniem aplikacji SUDOP (<https://sudop.uokik.gov.pl>).

Natomiast przed udzieleniem wsparcia, przed podpisaniem umowy przedsiębiorca powinien złożyć dokumenty i informacje wymagane w Rozporządzeniu Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie udzielania pomocy de minimis oraz pomocy publicznej w ramach programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) na lata 2021-2027 oraz Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia

29 marca 2010 r. w sprawie zakresu informacji przedstawianych przez podmiot ubiegający się o pomoc de minimis.

Rolą beneficjenta projektu będzie zweryfikowanie, czy przedsiębiorcy można udzielić pomocy de minimis.

9. Czy możliwa jest zmiana dokumentu „Lekcje przetrwania. Wnioski dla odporności polskiego biznesu na podstawie doświadczeń ukraińskich przedsiębiorców...” na inny?

Nie ma takiej możliwości, wymóg wykorzystania tego dokumentu i przekazanie rekomendacji w nim zawartych polskim przedsiębiorcom wynika z zapisów SZOP. Zgodnie z Regulaminem konkursu w trakcie szkolenia dla przedsiębiorców mającego na celu nabycie wiedzy lub umiejętności pozwalających na kontynuowanie prowadzonej działalności w przypadku zaistnienia sytuacji o charakterze kryzysowym, o którym mowa w Podrozdziale 2.3 pkt 3 lit. a) należy wykorzystać i przekazać co najmniej rekomendacje wynikające z dokumentu [Lekcje przetrwania. Wnioski dla odporności polskiego biznesu na podstawie doświadczeń ukraińskich przedsiębiorców w warunkach wojennych w latach 2022-2025](#). Beneficjent dodatkowo może wykorzystać inne materiały.

10. Jak będzie rozliczane wdrożenie Lekcji przetrwania, czy będą jakieś konsekwencje jeśli przedsiębiorca nie wdroży takich rekomendacji?

Obowiązkiem beneficjenta jest realizującego wsparcie edukacyjne dla przedsiębiorców, mające na celu nabycie wiedzy lub umiejętności pozwalających na kontynuowanie prowadzonej działalności w przypadku zaistnienia sytuacji o charakterze kryzysowym, o którym mowa w Regulaminie konkursu w Podrozdziale 2.3 pkt 3 lit. a) jest wykorzystanie i przekazanie w trakcie szkolenia, w którym będą uczestniczyć przedsiębiorcy, co najmniej rekomendacji dla polskich przedsiębiorców wskazanych w materiale pn. [Lekcje przetrwania. Wnioski dla odporności polskiego biznesu na podstawie doświadczeń ukraińskich przedsiębiorców w warunkach wojennych w latach 2022-2025](#).

Po zakończeniu wsparcia edukacyjnego dla danego przedsiębiorcy, Beneficjent ma obowiązek zbadać stopień wykonania / zastosowania się do ww. rekomendacji tj. powinien zbadać, czy i w jaki sposób dany przedsiębiorca wdrożył / zastosował rekomendacje w swojej działalności. Termin na zbadanie wykonania rekomendacji powinien być racjonalny tj. uwzględniać czas na wprowadzenie zmian u danego przedsiębiorcy, jednak nie może przekraczać

terminu zakończenia realizacji projektu. Wnioskodawca powinien przedstawić we wniosku w jaki sposób będzie przeprowadzał badanie wykonania rekomendacji przez przedsiębiorców.

Nie ma natomiast konsekwencji dla przedsiębiorcy, który nie wdroży rekomendacji w działalności swojej organizacji.

11. Czy koszty badania stopnia wykonania / zastosowania się do rekomendacji wynikających z materiału „Lekcje przetrwania” przez przedsiębiorców są kosztami bezpośrednimi projektu?

Tak, tego rodzaju koszt może być wykazany jako koszt bezpośredni projektu.

12. Czy samozatrudnieni podlegają obowiązkowi wsparcia edukacyjnego z zakresu Lekcji przetrwania?

Wymóg wykorzystania i przekazania materiału pn. [Lekcje przetrwania. Wnioski dla odporności polskiego biznesu na podstawie doświadczeń ukraińskich przedsiębiorców w warunkach wojennych w latach 2022-2025](#) w takcie szkolenia, którego celem jest nabycie wiedzy lub umiejętności pozwalających na kontynuowanie prowadzonej działalności w przypadku zaistnienia sytuacji o charakterze kryzysowym, o którym mowa w Podrozdziale 2.3 pkt 3 lit. a) dotyczy wszystkich uczestników będących przedsiębiorcami. Osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą należą do kategorii przedsiębiorców.

13. Czy szkolenia muszą podlegać zasadzie konkurencyjności?

Udzielenie zamówienia w ramach projektu następuje zgodnie z:

- a) ustawą Pzp – w przypadku Beneficjenta będącego podmiotem zobowiązanym zgodnie z art. 4, art. 5 ust 1 i art. 6 ustawy Pzp do jej stosowania;
- b) zasadą konkurencyjności, o której mowa w Wytocznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027, w przypadku:
 - Beneficjenta niebędącego zamawiającym w rozumieniu ustawy Pzp – w przypadku zamówień przekraczających wartość 80 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT);
 - Beneficjenta będącego zamawiającym w rozumieniu ustawy Pzp – w przypadku zamówień o wartości równej lub niższej od kwoty określonej

w art. 2 pkt 1 ustawy Pzp, a jednocześnie przekraczającej 80 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT).

Szczegółowe wymogi dot. zasad udzielania zamówień znajdują Państwo w Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027. Dodatkowo pomocnym materiałem w tym obszarze jest dokument przygotowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej o nazwie „Zamówienia udzielane w ramach projektów. Podręcznik beneficjenta i wnioskodawcy programów polityki spójności 2021-2027”. Oba dokumenty tj. Wytyczne i Podręcznik, znajdują Państwo na stronie <https://funduszeuropejskie.gov.pl/dokumenty-wytyczne-dotyczace-kwalifikowalnosci-wydatkow-2021-2027/>.

14. Czy musimy brać szkolenia z Bazy Usług Rozwojowych?

Nie ma takiego wymogu.

15. Czy jeśli przedsiębiorca ma filię np. w Nowym Sączu i w Krakowie to czy może wziąć udział w projekcie np. podregionu sądeckiego i objąć w tym projekcie także pracowników pracujących na rzecz filii w Krakowie?

Grupą docelową projektu są przedsiębiorcy / pracodawcy posiadający siedzibę, filię, delegaturę, oddział lub inną formę działalności na terenie województwa małopolskiego i ich pracownicy. Tym samym głównym kryterium kwalifikowalności uczestników w rozumieniu podmiotu jest posiadanie przez pracodawcę siedziby, filii, delegatury, oddziału lub innej formy działalności na terenie województwa małopolskiego. Podmioty muszą posiadać siedzibę, filię, delegaturę, oddział lub inną formę działalności na terenie danego podregionu województwa małopolskiego na dzień ogłoszenia konkursu.

Natomiast dany podmiot musi udokumentować, że jego pracownicy, których chce zgłosić do uczestnictwa w projekcie są powiązani z województwem małopolskim tj.:

- w przypadku podmiotu posiadającego siedzibę, filię, delegaturę, oddział lub inną formę działalności na terenie województwa małopolskiego – powinien wykazać zatrudnienie pracownika;
- w przypadku podmiotu, który nie posiada siedziby na terenie województwa małopolskiego, natomiast posiada filię/oddział/delegaturę/inną formę działalności na terenie województwa małopolskiego – powinien wykazać

zatrudnienie w tym podmiocie oraz dodatkowo fakt wykonywania pracy przez pracownika na terenie województwa małopolskiego tj. w swojej filii / delegaturze / oddziale lub innej formie działalności na terenie województwa małopolskiego.

Z uwagi na przyjęty podział w konkursie na podregiony, w których działać będzie dany Beneficjent, może on objąć wsparciem podmioty posiadające formę działalności np. filię w tym podregionie. Jednocześnie podmioty posiadające siedzibę, filię, delegaturę, oddział lub inną formę działalności na terenie różnych podregionów, mogą otrzymać wsparcie tylko u jednego wybranego Beneficjenta. Mogą wybrać Beneficjenta na terenie jednego z podregionów, na którym posiadają formę działalności. Ze względu na to, że nie ma możliwości wspierania tego samego podmiotu przez różnych Beneficjentów, to w przypadku podmiotu który posiada formę działalności np. filię na terenie różnych podregionów województwa małopolskiego, powinien on wybrać jednego Beneficjenta udzielającego wsparcie na terenie jednego z podregionów, na którym podmiot ma zlokalizowaną formę działalności np. filię i zgłosić do objęcia wsparciem pracowników tej filii oraz swoich pracowników filii zlokalizowanych w innych podregionach Małopolski.

16. Proszę wymienić jakie koszty dotyczące rekrutacji będą kwalifikowalne w ramach kosztów bezpośrednich, a jakie w ramach kosztów pośrednich?

Poniższe koszty związane z etapem rekrutacji / kwalifikacją uczestnika do projektu, z uwagi na wymóg nałożony w Regulaminie konkursu na beneficjenta można zakwalifikować jako koszt bezpośredni projektu:

- weryfikacja czy przedsiębiorca spełnia warunki dotyczące udzielenia mu pomocy de minimis;
- weryfikacja wielkości przedsiębiorstwa, w celu sprawdzenia czy pracodawca będący przedsiębiorcą należy do MMŚP, z uwagi na to, że obligatoryjnie wsparcie w projektach jest kierowane głównie do pracodawców kwalifikujących się jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo i ich pracowników;
- ogólna analiza dotycząca potrzeb edukacyjnych w obszarach określonych w pkt 3 Podrozdziału 2.3 Regulaminu konkursu, w celu odpowiedniego doboru obszaru wsparcia do prowadzonej działalności danego podmiotu, o której mowa w Podrozdziale 2.4 pkt 15.

Powyższe działania na etapie rekrutacji wymagają merytorycznej oceny dokumentów składanych przez uczestnika/przeprowadzenia wstępnej weryfikacji podmiotu, który ma przystąpić do projektu, np. składanych formularzy w przypadku weryfikacji statusu MMŚP lub pomocy de minimis, w związku z tym mogą zostać ujęte w kosztach bezpośrednich projektu.

Pozostałe koszty związane z rekrutacją należy ująć w kosztach pośrednich.

17. Czy w ramach kosztów bezpośrednich będzie możliwe zadanie dotyczące monitorowania i kontrolowania?

Beneficjent na podstawie umowy o dofinansowanie projektu kontroluje prawidłowość realizacji projektu oraz monitoruje postęp rzeczowy projektu zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów na lata 2021-2027. Koszty związane z ww. monitorowaniem i kontrolą są kosztami związanymi z zarządzaniem projektem i są kosztami pośrednimi projektu.

18. Kiedy wprowadzać uczestników w CST2021? Jak się sprawdza podwójne uczestnictwo?

Zgodnie z zapisami umowy o dofinansowanie projektu (załącznik nr 6 do Regulaminu konkursu):

„Beneficjent zapewni, że uczestnik projektu nie otrzymuje jednocześnie wsparcia o analogicznym celu/charakterze w projekcie współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus lub z innych środków publicznych. Wymaga od uczestników złożenia oświadczenia, którego wzór stanowi załącznik nr 8 do Umowy. Beneficjent wprowadza dane uczestników projektu do SM EFS w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych od dnia ich zrekrutowania pod rygorem niekwalifikowania wsparcia danej osoby w przypadku jej podwójnego uczestnictwa w projektach EFS+. Obowiązek, o którym mowa powyżej, dotyczy również wprowadzenia daty zakończenia udziału w projekcie (do 5 dni roboczych od dnia zakończenia udziału w projekcie).”

Szczegółowe informacje na temat sposobu weryfikacji podwójnego uczestnictwa znajdują się w [Instrukcji użytkownika Systemu Monitorowania Europejskiego Funduszu Społecznego dla Beneficjenta](#). Instrukcja jest dostępna do pobrania na stronie: <https://sm.efs.gov.pl/public-informations/help>.

19. Który typ projektu należy wybrać w polu B.1.5?

W polu B.1.5 należy wybrać: Rozwój zawodowy.

20. Jaka pomoc jest udzielana JST?

W ramach naboru beneficjent może udzielić pomocy na II poziomie i może być to tylko pomoc de minimis.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego (JST) nie można wykluczyć, że nie wystąpi pomoc de minimis.

Podstawą oceny wystąpienia pomocy publicznej w projekcie jest analiza spełnienia przesłanek wynikających z art. 107 ust. 1 TFUE. W myśl zapisów tego artykułu „z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi”.

W przypadku objęcia wsparciem JST, przed udzieleniem wsparcia, wnioskodawca powinien przeprowadzić w stosunku do tego podmiotu test występowania pomocy de minimis. W pierwszej kolejności odpowiadając na pytanie „Czy pomoc dotyczy przedsiębiorstwa (podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą)?”

Status podmiotu na podstawie prawa krajowego nie jest decydujący. Na przykład podmiot zaklasyfikowany zgodnie z prawem krajowym jako stowarzyszenie lub klub sportowy może jednak zostać uznany za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 107 ust. 1 Traktatu. Ta sama zasada ma zastosowanie do podmiotu, który formalnie jest częścią administracji publicznej. Jedynym istotnym kryterium jest fakt, czy podmiot ten prowadzi działalność gospodarczą.

W rozumieniu unijnego prawa konkurencji pojęcie przedsiębiorstwa jest interpretowane bardzo szeroko, a przez działalność gospodarczą należy rozumieć oferowanie dóbr i usług na danym rynku. Oznacza to, że status podmiotu na podstawie prawa krajowego nie jest decydujący, np. podmiot zaklasyfikowany zgodnie z prawem krajowym jako stowarzyszenie lub klub sportowy może zostać uznany za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 107 ust. 1

Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Jedynym istotnym kryterium jest fakt, czy podmiot ten oferuje dobra lub usługi na rynku. Ponadto o stosowaniu zasad pomocy nie decyduje to, czy dany podmiot utworzono po to, aby przynosił zyski. Podmioty nienastawione na zysk również mogą oferować na rynku towary i usługi.